

Uredništvo:
Schillerjeva cesta št. 3,
na dvorišču, I. nadstropje.
**
Rokopisi se ne vračajo.
**
List izhaja vsak dan razun
nedelj in praznikov ob
4 uri popoldne.
**
Sklep uredništva ob 11. uri
dopolne.
**
Nefrankirani dopisi se ne
sprejemajo.
**
Anonimni dopisi se ne ura-
žujejo.

Narodni dnevnik

Štev. 3.

Celje, v torek, dne 5. januarja 1909.

Leto I.

Upravišтво:
Schillerjeva cesta št. 5.
Naročnina znaša za avstro-
ogrske dežele:
celoletno K 25—
polletno K 12-50
četrtletno K 6-20
mesečno K 2-10
Za **Nemčijo:**
celoletno K 28—
za vse druge de-
žele i. Ameriko K 30—
Naročnina se pošilja vnaprej.
Za **ogläse (insertate)** se
plačuje od čveterostopne
petit vrste po 12 h. za
večkratni natis primeren
popust.
Posamezna štev. stane 10 h.

Avstrija in Srbija.

Celje, 4. prosinca 1909.

V srbski skupščini dne 2. pro-
sinca t. l. je podal minister zunanjih
zadev, gospod Milovanović na inter-
pelacijo naprednjaka Stojanovića od-
govor, kako misli oficijelna Srbija o
aneksiji Bosne in Hercegovine. Tenor
njegovih vprašanj se osredotočuje v po-
vdarku: Aneksija Bosne in Hercegovine
je eminentno srbska in evropska zadeva,
po naravnem položaju in po ogromni ve-
čini svojega prebivalstva spada Bosna
s Hercegovino v splošno sfero Srbije;
— Srbija ne more in ne sme dopustiti,
da bi Avstro-Ogrska ti dve deželi za
vedno si prilastila, ker postane Avstro-
Ogrska s tem balkanska država z odlo-
čilnim uplivom na Balkanu in ker je
stem v nevarnosti neodvisnost in svo-
boda srbskega naroda v kraljevini;
cilj srbske diplomacije mora torej biti,
postaviti Bosno in Hercegovino kot
nekako samostojno državno skupino
pod kontrolo evropskih velesil, pribori-
ti srbski državi mesto v evropskem
koncertu ter preprečiti razvijanje
Avstro-Ogrske čez Donavo in Savo na
Balkanu proti Solunu do egejskega
morja.

S temi izvajanjmi ministra Milova-
novića je položaj med Avstro-Ogrsko
na eni in Srbijo na drugi strani v
vprašanju aneksije Bosne in Hercego-
vine razjasnjen.

Gotovo je že danes, da o anulir-
anju aneksije sploh ni mogoče govo-
riti. Avstro-Ogrska kot velesila smatra
in mora smatrati ta korak za storjen
in tak, da se ga več preklicati ne da.
— V tem oziru si je slovenska jav-
nost z nazeri avstrijske vlade gotovo
edina. — Bližnja bodočnost bo poka-
zala, da je tudi zahteva po postavitvi
Bosne in Hercegovine kot nekake sa-
mostojne države pod kontrolo velesil
neizvedljiva. — To kažejo pogajanja
med velesilami glede evropske konfe-
rence, na kateri se naj določbe tako-
zvane berlinske pogodbe z ozirom na
aneksijo okupiranih dežel spremenijo
ter aneksija vzame na znanje. — To
kaže sedanji položaj med evropskimi
velesilami, posebno pa stališče Rusije.

Edino, kar bode mogla srbska
vlada v tem boju za svoje interese do-
seči, je morebitna teritorijalna odškod-
nina ali pa odškodnina v gospodarskih
koncesijah. — Vzrok bodočemu koneč-
nemu neuspehu srbskih stremeljenj je
največ ta, da si v vprašanju o anek-
siji niti balkanske države same niso
edine in si z ozirom na stališče bol-
garskega carstva in Turčije ne bodo
edine in ta, da je Srbija, četudi zdru-
žena s Črnogoro, preslaba nasproti
Avstriji.

Pri treznem prevdanku se mora
reči, da se z aneksijo okupiranih dežel
dejanski na Balkanu ni zgodila spre-
memba. Na to, da bi Avstrija Bosno
in Hercegovino kedaj izročila Turčiji,
ki se je storil, je bil trideset let že
pripravljen in posebno z ozirom na
gibanje enega dela prebivalstva Bosne
in Hercegovine ni prišel nikomur ne-
pričakovano.

Drugo je vprašanje, ali je bilo
potrebno, storiti ta korak na tak način,
kakor ga je storilo naše ministerstvo
zunanjih zadev. Priznamo, da nikakor
ni bilo potrebno brisirati Srbije in
prebivalstva srbske kraljevine, in smo
mnenja, da bi se lahko izvedla anek-
sija brez sedanjih svetovnih kompli-
kacij in brez velikanskih stroškov.

Edini smo si s srbskim narodom
tudi v tem, da so vse obsodbe vredne
različne ošabne izjave naših javnih
funkcionarjev v delegacijah in v ča-
sopisih, in da bi se moralo pri rešitvi
vprašanja o aneksiji naše javno za-
stopstvo ogibati tona, ki samostojno
kraljevino srbsko žali in žali tudi
mnogoštevilni srbski narod, ki prebiva
v naši monarhiji.

Končno smo si edini tudi v tem,
da nastopa nemško in madžarsko ča-
sopisje in nemško prebivalstvo proti
Srbiji na nizkoten in kulturnih na-
rodov nevreden način. — Z vso ogor-
čenostjo moramo te napade zavracati
in jih stigmatizirati.

Sodeč po sedanjem položaju izra-
žamo trdno prepričanje, da do medse-
bojnega krvoprelitja med našo državo
in Srbijo ne pride, in iskreno želimo,
da se posreči med obema državama
doseči sporazumljenje, iz katerega bo

dobila Srbija garancijo za svoj mirni
razvoj in obstoj ter primerno zadošče-
nje. — Vendar se bo zgodilo to le,
ako ohrani Srbija mirno kri in bo
razumela trajno si obdržati zaupanje
in priznanje velesil, — nikakor pa ne
z vojsko z našo monarhijo.

**Zahtevajte „Nar. Dnevnik“ po
vseh gostilnah in kavarnah!**

Politična kronika.

Nova združitev v državnem zboru.

Po zadnjem potovanju dr. Luegerja,
vodje krščanskih socialistov, na Ru-
munske se je opazalo zbliževanje Ru-
muncev h krščanskim socialcem. Sedaj
je pa sklenil zaupni shod Rumuncev,
da se imajo rumunski poslanci priklo-
piti nemškimi krščanskim socialcem,
Rumuni grof Bellegarde, baron
Hormuzaki, Izopeskul, vitez
Onciul in Simonovici vstopijo
kot hospitantje v nemški krščansko-
socialni klub.

Bančno in armadno vprašanje
na Ogrskem. Ogrski vročekrvneži v
koaliciji spoznavajo vedno bolj, da so
njihove pretirane zahteve vsaj začasno
neizvedljive. Dne 3. t. mes. je bila v
stanovanju Košutovem ministerska seja,
v kateri je Wekerle pregovoril intra-
sigentne elemente v koaliciji glede
bančnega vprašanja, ki se bo rešilo na
podlagi bančnega kartela. Glede ar-
madnega vprašanja si je Wekerle na
jasnem, da cesar ne popusti.

Češki deželni zbor in Nemci.
Včeraj so imeli nemški poslanci iz
Česke shod, na katerem so govorili dr.
Eppinger, dr. Pergelt, dr. Pacher in
drugi. Vseh govori so bili skrajno bo-
jeviti in dasi se glede češkega dežel-
nega zbora ni storil noben formalni
sklep, je vendar iz razporenja na
shodu razvidno, da Nemci nočejo
sklicanja deželnega zbora in
da bodo v slučaju sklicanja
obstrukcijo nadaljevali. — S
tem je tudi rešitev kabinetnega vpra-
šanja zavlečena na nedoločen čas, ker,
kakor rečeno: brez sporazumljenja med
Čehi in Nemci, z drugimi besedami:

brez češkega deželnega zbora ni re-
šitve ministerske krize.

**Resne komplikacije med Avstrijo
in Srbijo?** Govor ministra Milovano-
vića v srbski skupščini je vladne kroge
na Dunaju silno razburil. Nemudoma
se je naročilo avstrijskemu poslaniku
v Belgradu grofu Forgachu, naj zahteva
od Milovanovića pojasnil in za-
dodščenja. Če bi Milovanović odrekel,
bi se izvajale resne diplomatične kon-
sekvence.

Tudi na Ruskem je politične kroge
Milovanovićeve govore jako ozlovoljili.

Srbsko ministerstvo je včeraj de-
misijoniralo. Sluti se, da novi kabinet
sestavi Pašić.

V dunajskih političnih krogih se
čuje, da zapusti avstroogrski poslanik
Forgach nemudoma Belgrad, če Milo-
vanović ne da zadoščenja.

Socijalna demokracija v Bosni
napreduje z mogočnimi koraki. Dne
27. dec. je imela stranka v Sarajevu
impozantni shod, na katerem se je
sprejel strankin program, ki se krije
v glavnem s hainfeldskim socijalističnim
programom. Zanimivo je, da se posebno
bavijo s poljedelskimi razmerami. Zahte-
vajo odstranitev kmetijskega zakup-
ništva, za pospeševanje združni-
štva, zahtevajo nemudno ustvarjenje
parlamentarnega zastopstva, ki naj
sloni na splošni in enaki volilni pra-
vici, zahtevajo pospeševanje ljudske
prosvete, ločitev šole od cerkve itd.
Z ogorčenjem obsojajo postopanje bar.
Buriana, ki je svoječasno obljubil, da
pritegne k enketi o bosanskem parla-
mentu vse sloje prebivalstva, ki pa
tega ni storil, ampak je delavstvo
prezrl.

Srbska skupščina je včeraj na-
daljevala razgovor o odgovoru ministra
zunanjih zadev Milovanovića na in-
terpelacijo Stojanovića in tovarišev
(Glej N. D. št. 1.) vodja staroradikal-
cev Stojan Protić je izjavil v glavnem
da se Avstro-Ogrska trudi zadušiti
vsak odpor Srbov proti svojim naka-
nam. To skuša doseči tudi z umetno
vzdrževanjem razporom med Hrvati in
Srbi. Avstrija bo leha na hrepenenju
postati močna velevalst in vsled tega,

LISTEK.

Izlet gospoda Broučka v 15. stoletje.

Četki spisal Svatopluk Čech. — Poslovenil
Stanko Svetina.

I.

Opomniti je treba, da gospoda
Broučka niti malo ni prevzela slava,
ki jo je dobil s svojim epohalnim iz-
letom na mesec. Govorica o njegovih
čudovitih odkritjih se je razširila po
domovini in ime Brouček se je razle-
galo povsod; res, zaradi njega si je
seglo v lase nekoliko redakcij in strank
in vsaka izmed njih se je borila za
njegovo naklonjenost in mu podtikala
svoje tendence. Gospod Brouček pa je
modro in skromno molčal. Ni se zme-
nil za krik javnosti, pobiral je mirno
naprej najemnino in je prebil večere,

kakor prej, med starimi znanci „pri
petelinu“ ali „na vikarki“ *) — toda
takaj bolj redko — kajti k gospodu
Würflu si je upal le ob času nove
lune, ali če je bilo nebo oblačno.

Skratka, gospod Brouček ni spre-
menil prav nič načina svojega tihega
življenja. Ni hodil v kavarne, da bi
ga občudovali mladi navdušenci in gre-
doč po ulici, se je delal, kakor bi ne
videl, da so oči vseh uprte vanj s
takim svetim spoštovanjem, kakor je
gledalo nekdanje italijansko ljudstvo
pevca „Inferna“ **) iskaje muna na obrazu
sledove njegovega bivanja v peklu. Gospod Brouček se ni dal niti foto-
grafirati, oko uprto v negotovo daljo
in s svojim potopi-om v roki, tudi ni
spisal za časopise in poučne liste svoje
skromne avtobiografije z obligatnim

*) „Na vikarki“ je najstarejša praška
gostilna.

**) Dante.

učiteljem, ki je že v nežno otroško
dušo vsadil seme vsega dobrega in
krasnega, ravnotako ni zbiral duha-
polnih sentenc za spominske knjige, ni
omenil popolnoma nič prijateljem, da
je ravno deset let temu, odkar je začel
hoditi „na vikarko“ — skratka gospod
Brouček ni imel nebene navade slavnih
ljudi in priznal mi je, da ima
lavor zanj ceno le tedaj, če se njegovi
listi porabijo pri kuhi divjačine.

Opisujem skromnost gospoda Bro-
učka zato nekoliko obširneje, ker je
pri nas ta lastnost zelo redka. Hrepe-
nenje po slavi postaja sedaj glavni,
splošni cilj naše družbe. Kdo skrbi
sedaj za to, da bi delal tiho na svoji
njivi, v svoji delavnici, za katedrom
ali za pisalno mizo, zadovoljen s po-
srečenim, ako ne kričočim uspehom
svojega skromnega dela? Ta vrsta
starejših ljudij polagoma izumira. Da-
našnji rod stremi le za zunanjim le-

skom in fanfarami slave. Seveda slave
najrazličnejše vrste. Študent pusti svoje
študije in se bori za lavor pesnika,
učitelj smatra učiteljstvo za poklic
druge vrste in skuša postati pisatelj,
če ne že redaktor, odvetnik prepusti
svoje klijente gospodu Bogu in se peča
z višjo politiko, kmet zanemarija go-
spodarstvo in se poteguje za razna
mesta, rokodelci zamenja delavsko mizo
s predsedniškim stolom v raznih dru-
štvih itd. itd. Narodno gospodarstvo
gmotno in duševno pa pri tej smeri
ne uspeva posebno. In tako imamo
Čehi tako veliko število slavnih ljudi,
da izgublamo skoraj ves svoj čas s
srčnimi ovacijami, s proslavo petletnih
jubilejev, s prirejanjem slavnostnih
banketov in večerov in s podobnimi
koristnimi stvarmi.

Dalje prihodnjič.

ker je v njej združenih toliko narodov. Milovanović se moti, ako misli, da se bo dalo Avstrijo prisiliti k mirni rešitvi razpora brez posredovanja Evrope. Ta mora prisiliti Avstrijo, da reši sporna vprašanja. Vodja mladoradikalcev Stojanović je orisal istotako stremljenje Avstro-Ogrske, da s pomočjo verskih nasprotij razdvoji Hrvate in Srbe. To se je posebno dobro videlo v Bosni in Hercegovini. Tudi Stojanović je bil mnenja, da se spor med Avstrijo in Srbijo ne bode rešil brez pritiska evropskih velesil ali brez orožja.

Vojna v Srednji Ameriki. Iz New Yorka se poroča, da so države Honduras, Gvatemala in San Salvador v Srednji Ameriki komandirale svoje armade, da napadejo Nicaragno in strmoglaviijo njenega predsednika.

Drobne politične vesti.

Češki namestnik grof Condenhove je bil včeraj v avdijenci pri cesarju na Dunaju. Poročal mu je o položaju na Češkem. — Prestolonaslednika Franca Ferdinanda ljuto napadajo madžarski časopisi, ker ga smatrajo krivim, da je preprečil rešitev jezikovnega vprašanja pri madžarskih polkih. — V Dalmaciji se od Novega leta sem rabijo pri vseh uradih samo hrvaške tiskovine in so vse dvojezične iz prometa. — Nemški šovinisti. Župan v Hebu na Češkem je pozval vse hišne posestnike, naj odpovejo stanovanja češkim najemnikom. — Ruska dama je bila dne 2. t. m. do 3. februarja odgojena. — Bojkot avstrijskega blaga na Turškem vzbuja v političnih krogih v Nemčiji veliko nevoljo, ker čutijo, da bo jako prizadeta tudi nemška industrija. — Ruski minister financ Šipov je podal ostavko. Kot naslednik se imenuje Timirjazevič. Tudi minister zunanjih zadev Izvoljski namerava baje odstopiti in postane poslanik v Rimu. — Trimesečni zapor je nastopila soproga rumunskega zastopnika Aurela Vlade, ki je bila obsojena, češ, da je hujkala rumunsko deco proti učenju madžarskega jezika. Rumunske gospe so jo hotele odkupiti, pa je sodni dvor odklonil. — Bolgarsko sobranje je sprejelo proračun za l. 1909.

Na Turškem se bojkotno gibanje proti avstrijskemu blagu širi vedno intenzivneje in ne pomagajo nič vse intervencije avstrijskega poslanika Palavicinija.

Italijanska vlada namerava predložiti poslanski zbornici v prihodnjem zasedanju zakonski načrt za zvišanje davkov; to zvišanje naj bi služilo deloma v preskrbo nesrečnih preostalih v južni Italiji. Zvišati se nameravajo direktni davki za eno petino.

Saborske volitve na Hrvatskem se vrše, kakor soglasno sporočajo hrvatski listi, najbrže že v kratkem. Ogrska vlada namreč z največjo hitrico pripravlja tla z nastavljanjem takih uradnikov in uslužbencev na železnicah, ki ne bodo glasovali za koalicijske kandidate.

Pred deželnim zborom kranjskim.

Izvirni dopis.

Ljubljana 3. prosinca 1909.

8. t. m. se ima sniti deželni zbor kranjski. Da se vrši razgovor o tem, kako bo postopati naprednim poslancem, z ozirom na neprestana nasilstva vlade in osobito njen zadnji krivični čin imenovanje Belarjevo, je sklicalo „Politično društvo za dvorski okraj“ v Ljubljani javen ljudski shod v veliko dvorano „Mestnega doma“. Shod je

otvoril deželni poslanec dr. Ivan Oražen, predsednikom pa je bil izvoljen dež. poslanec dr. Iv. Tavčar.

Poleg imenovanih poslancev so se shoda udeležili tudi državni poslanec Ivan Hribar ter deželni poslanci Knez, Plantan in Turk. Zborovalcev je bilo skoro poldrug tisoč.

Prvi je govoril odvetnik dr. Ant. Švigelj. S pikrim sarkazmom je bičal vladine varnostne naredbe, ker je bila le-ta z orožništvom zasedla vsa važnejša državna in mestna poslopja. Obravnaval je razmerje na ljubljanskih sodiščih, kjer so skušali disciplinirati doseadanega predstojnika okrajnega sodišča Einspielerja, sedaj so paga prestavili na deželno sodišče. Radi malenkostne uradne zaznambe v slovenščini, kakor sta to zahtevali obe stranki, je bilo vse nemštvo po koncu. Iz Celja smo dobili importiranega nekega „boščka“, kojega imena noče imenovati. Kakoršno slovenščino lomi ta kurzovec je nezaslišano. V četrtek se mu je zgodila fatalna pomota, da je zamenjal slovensko besedo „zid“ v enakoglasno „r...“. Govornik se je nato lotil Kalteneggerjevega delovanja in popisal drastično duševno uboštvo renegata A. Belarja, ki je imenovan nemškim deželnim šolskim nadzornikom. Način, kako je kradoma vrnila vlada to imenovanje je prava goljufija z vsemi znaki § 197. kaz. zak. Predlagal je resolucijo, s katero se vlada poziva, da imenovanje Belarjevo prekliče, sicer naj to slovenski poslanci siloma izbojujejo. Resolucija je bila soglasno sprejeta. Govor je spremljalo občinstvo z gromovitimi vskliki.

Drugi govornik g. dr. Gregor Žerjav je zaznamoval leto 1908 kot najznamenitejše za leto 1848 in leti velikih narodnih taborov. Spominja se na ptujske dogodke, kjer je tamošnji okrajni glavar govornika, ko je zahteval pomoč orožništva, zavrnil, da mora kot pravnik vendar vedeti, da glavar v avtonomnem mestu nič nima opraviti. Par dni pozneje in od tedaj skoro vsak teden je pozval Schwarz orožnike in tudi vojaštvo brez potrebe in brez vednosti župana „delat mir“ v Ljubljani. Govornik je nato popisal ves razvoj izza 20. septembra. Belgijski regiment še vedno izziva po Ljubljani, vlada je pošiljala lažnjiva poročila na Dunaj in v liste, najela jato vohunov, ukazala državnemu pravdnistvu, da za vsako ceno izsledí „slovenske hudočelce“, ščitila „Kranjsko hranilnico“, mesto da bi ji prepovedala podpiranje nemških nacionalnih namenov. 2. decembra ni prinesel krato obsojenim žrtvam pomiloščenja, našim voditeljem pa tudi ne redov, kar nas iz vsega srca veseli, ker red iz Schwarzovih rok je sramota. Sedaj nalaga Južna železnica denar v propadajočo Kranjsko sranilnico. Popisuje jezikovne in osebne razmere pri deželni vladi. Kaltenegger kot referent deželnega šolskega sveta s čudovito naglostjo rešuje akte o nemških šolah, spise o slovenskih šolah pa zavlačuje in zadržuje, da je njegovo postopanje do pičice podobno defraudaciji spisov. Od slovenskih učiteljev arogantno zahteva, da z njim nemško govorijo. Ven s kozlom, ki je postavljen za vrtnarja v nežni vrt slovenskega šolstva (gromovito odobravanje, vladni komisar preti z zaključenjem shoda). Od deželnega zbora po dolgih letih obstrukcije pričakujemo plodonosno delo, ki pa je nemogoče, dokler so na krmilu Schwarz in njegovi nemškonacionalni uradniki. Žalitive zahtevajo osveto. Dokler bode taka vlada, ne more biti boljša. Ti nemški plemiči nimajo stika z našim narodom in vsled tega ne bodo nikdar mogli več delati slabe razsodbe po Mayerhofferju. Dež. zbor mora torej izprazniti

Augijev hlev na Bleiweisovi cesti, če hoče, da bo mogel z vlado delati za ljudske interese. Iz božične zaušnice zadane Slovincem z imenovanjem Belarjevimi naj doleti reprezentanta vlade v deželnem zboru, če treba, brahijalna zaušnica. Narodno napredni poslanci naj gredo v deželni zbor, v boj zoper vlado z zavestjo, da od njih pričakuje ves narod odločnega nastopa. Deželni zbor naj zapre nemško gledališče, od vlade pa izvojuje, da se tiska uradni list v slovenskem jeziku in v slovenski tiskarni. Govornik predlaga resolucijo, ki predlaga, naj se nemudoma odstrani Schwarz in nemškonacionalni uradniki, poslanci pa naj se nestrashijo najskrajnejših sredstev v deželnem zboru. Tudi ta resolucija je bila enoglasno sprejeta z navdušenim odobravanjem.

Vladni komisar bil je bolj in bolj nervozen ter opetovano hotel shod razgnati. Najbolj krčevito se je delal zaznambe, ko je dr. Žerjav citiral „Omladino“, ki je pisala, da je Schwarz podkupil profesorja Brežnika, naj njegovemu topoglavemu sinu daje dobre rede, za kar ga je nagradil stem, da je Brežnik postal ravnatelj v Novem mestu. Brežnika so namreč zalotili, ko je Schwarzovemu sinu popravljal zvezke najprej s črno tinto ter mu potem le formalno popravil par napak z rdečo tinto.

Končno je dr. Tavčar zagotovil, da bodo narodno napredni poslanci nastopali kar najbrezboljšneje.

Zborovalci so se razšli z zavestjo, da posežejo do hujših sredstev, ako bi Schwarz in njegova kompanija kmalu ne izginila s površja.

Dnevne vesti.

Včerajšnja zaplemba. Državno pravdnistvo nam je včeraj zaplenilo uvodnik, v katerem smo govorili o gospodarstvu nemške hranilnice v Celju. Samoobsebi se razume, da bomo parlamentarnim potom skrbeli za to, da ga bodo naši bralci vendarle čitali.

Nemški okrajni šolski nadzornik za nemške šole na Spod. Štajerskem vzbuja zopet vznemirjenje. Kakor se sedaj čuje, je bivši naučni minister Marchet to mesto že pred svojim odstopom ustanovil; storil je to na ljubo Nemcem in nemškutarjem, ki bi s tem dobili po vseh okr. šolskih svetih po en glas. Da kaj takega ne bomo mirno trpeli, temveč po poslancih storili potrebne korake, je samo ob sebi razumljivo.

Neverjetno! G. nadučitelj na C. M. šoli na Muti je bil kaznovan od okr. glavarstva na 20 kron, ker je razobesil dne 2. decembra, torej na cesarjev jubilej, slovensko zastavo! Vemo, da bi se nas takoj zaplenilo, ako bi zapisali vpričo take neverjetne nesramnosti nekaj ostrih besed; pa ni še vseh dni konec!

Iz letošnjih uradnih zapisnikov okr. sodišča v Šoštanju. Dr. Stepischnegg v terni za mesto okrajnega sodnika v Celju. Kako krasne in lahko umljivo slovenščino pišejo pri okr. sodišču v Šoštanju, katerega uradni predstojnik je dr. Stepischnegg, naj pokaže sledeči primer (C. I. 116/8/10, zadeva Marija Samec-Janez Dvornik):

„Glede krave pa je sodnija, ker je krava po izpovedi Valentina Jurz kot priče takoj, ko je prišla k njemu, dala 12—13 l mleka na dan, ker je krava, ki jo je Jurz po njegovi izpovedi kupil 25. 5. 1907 in ki je bila vsled izpovedi tožnice pri njej od binkoštij 1906 postala pri njej breja, ker je vsled izpovedi Valentina Jurz kot zvedenca bila okoli 285 dnij breja, torej največji del časa, ko je bila pri

tožnici, in ker po izpovedi tega zvedenca breja krava ne daje mleka — smatrala dokazano, da krava, ki je po izpovedi priče Franca Samec, Lize Tomše — dala samo 1/2 l mleka, tako malo mleka dajala za največji čas, dokler je bila pri tožnici, ker je bila breja, česar je tožnica, kakor sama prizna, kriva, ker je bika pustila h kravi...“

Stvarno imamo pripomniti k tej famozni razsodbi to, da je g. dr. Stepischnegg preslišal izpovedbo Valentina Jurza, kateri je dejal, da breja krava zadnje tedne ne daje mleka. No, g. doktor ni veterinar, zato se mu taka mala pomota, ki eventuelno bistveno stvar spremeni, ne more zameriti... Čudno pa je, da je mož, ki je takšen strokovnjak in lomi tako imenitno slovenščino, v terni za dr. Bračičevo mesto v Celju! Ali nas res smatrajo v Gradcu za take norce ali mevže, da si bomo pustili obesiti še v Celju na vrat kakega dr. Stepischnege?

„Prva južnoštajerska vinarska zadruga v Celju.“ Načelstvo te važne zadruge je imelo v pretečenem tednu sejo, v katerem so se določile vse podrobnosti glede podjetja: kletarski prostori in oprava, osebje, kapital, poslovni red. Kakor hitro bo zadruga vpisana, začne takoj poslovati. Med tem časom pa naj vsi, ki se zanimajo za to podjetje, pridobivajo članov. Deleži so po 10 K. vstopnina 2 K. Vsakdo lahko vplača do 100 deležev. Denar se pošilja na naslov zadruge v Celje. Naj bodo vsem v vzgled vrli Bizeljani, ki so samo iz Bizeljskega vposlali že krog 120 deležev in kakor čujemo, nabrali že zopet prav lepo število članov. Torej vsi na krov!

Za učiteljstvo! Dosedanji predsednik „Verbanda“ g. Karl Gassarek je odstopil. Na njegovo mesto so izvolili g. Herza, strokovnega učitelja v Gradcu. Ta je sedaj tudi v smislu pravil — predsednik štajerskega „Lehrerbunda“, v kateri organizaciji je združeno vse štajersko učiteljstvo obeh narodnosti.

V farni cerkvi v Laškem trgu je na novega leta dan nekdo vlomil v cerkveni nabiralnik. K sreči ni našel več kakor 11 vinarjev, ker je bil na starega leta dan nabiralnik izpraznjen. Tatu zasledujejo.

V Laškem trgu je zaprla policija v noči na novega leta nekega fanta. Pravi se, da so tega fanta sinovi nekaterih laških nemčurjev v zaporu tako pretepali, da je moral priti drugi dan zdravnik in ga preiskati.

Povišanje v šolski službi. Gosp. Blaž Matek, profesor na mariborski gimnaziji, je pomaknjen v VII. plač. razred.

Savinska posojilnica v Žalcu je izvolila v svoji odborovi seji z dne 21. decembra 1908. mesto odstopivšega člana načelstva g. Vincenc Vabiča, trgovca v Žalcu, za novega odbornika g. dr. Mih. Bergmana, zdravnika v Žalcu.

Za „narodni sklad“ je nabral z blokom vrli naš somišljenik gosp. Juro Naglav v Trbovljah K 20. — Prisrčna hvala! Somišljeniki, posnemajte ga!

Samomor v Št. Petru v Sav. dol. Na starega leta dan so našli hlapca Jož. Kača v podstrešju obešenega. Jože Kač je rojen l. 1892. v Lopati (celjski okraj).

Dr. Laharnar, znani protikandidat Štrekljev na goriškem Krasu, pride kakor poroča „Sl. N.“, k deželni vladi v Ljubljano.

36 tisoč kron za „Südmarko“ je zapustila umrla soproga majorja Pfeiferja v Ljubljani, hči Prešernovega prijatelja in izdajatelja „Čebelice“ Kastelica.

Iz železniške službe na južni železnici. V višji plačilni razred so pomaknjeni: revidenta J. Polej v Mariboru in Teodor Navratil v Celju, nadalje pristavi A. Petek v Mariboru, Makso Mihelič in Josip Kitak na Pragarskem, Jakob Majerič v Račjem-Framu, Peter Janc in Konrad Trček v Poljčanah, Julij Juvan v Rogatcu, Jurič Žugčič, Vladimir Prelog in Franc Papst v Celju, Franc Ulčnik v Spielfeldu, Ig. Prelog v Ribnici, asistenti Ivan Knster v Št. Jurju ob Juž. žel., Teodor Pilar v Sp. Dravogradu in Al. Turin, za provizoričnega asistenta je imenovan Teod. Defranceschi aspirant v Vuhredu-Marenberku.

Nadomestne volitve v isterski deželni zbor. Ker se je prof. Mandić odrekel mandatu v km. obč. Voloska-Podgrad, se vrši 7. jan. nadomestna volitev. „Politično društvo za Hrvate in Slovence“ v Istri kandidira odvetnika v Voloskem dr. J. Poščića.

Dopolnilne volitve v goriško trgovsko-obrtno zbornico se vrše 12. in 13. januarja. 12. se voli 4 zastopnike trgovcev, 13. pa 8 zastopnikov obrtnikov in industrijalcev. Razvila se bo ljuta borba med Slovenci in Italijani. Vlada podpira z vsemi silami Italijane.

Iz finančne službe. Višji finančni svetnik g. Gustav Tauscher v Mariboru je imenovan za fin. ravnatelja.

Iz Mozirja. Nova ustanovnica družbe sv. Cirila in Metoda je postala moška podružnica za Mozirje, Rečico in Nazarje. — Občina Rečica je na predlog g. Ant. Turnška ml. podarila družbi 40 K. — G. Anton Turnšek st. v Nazarjih je nabral, oziroma zahteval od nemških tvrdk skupno blizu 100 K. Ako tvrdka sama ni radevolje dala, ji je pa gotovo vsotico odtegnil. Čast! Tako naj bi delali vsi narodni trgovci pri onih nemških tvrdkah, kjer že morajo kupovati. — G. Rudolf Pevec je nabral v svoji trgovini 13 K. mesto razsvetljave pa 12 K. — Družbi se je poslala skupna vsota 327 K.

Iz Mozirja. („Narodnemu Dnevniku“ v pozdrav!) Vsakdo se veseli Novega leta. Tedaj se spomni prijatelj prijatelja, znanec znanca, zaljubljeni in nezaljubljeni si pošiljajo darila, da se navežejo drug na drugega tem tesneje. Za letošnje Novo leto, leto 1909. dobi pa i slovenski narod na Štajerskem darilo, lepo, bogato, darilo neprecenljive vrednosti, dobi nov časopis — „Narodni Dnevnik“. Takoj drugi dan v letu bo razposlan v tisočerihih izvodih širom ožje naše domovine, Vam rodoljubi na ogled, da si ga naročite sami, ga širite in zanj agitirate vedno in povsod ter ga posojate v čitanje vsem onim Vašim sosedom, ki si ga sami ne morejo naročiti, vendar pa čitajo radi in se izobrazujejo. Stopite po dva, trije ali več skupaj ter skupno naročite. Obenem pridobivate trgovce, obrtnike i. dr. za inšerate, kajti list nakajkrat izdati ni težko, a vzdržati ga je huje.

Na delo torej za razširjenje „Narodnega Dnevnika“ vsi do zadnjega. Ti pa, „Narodni Dnevnik“, bodi čvrst in neomahljiv steber za našo slovensko stvar, našemu sovragu v sirah in trepet! Vzgojaj nas, uči nas, brani nas! Na pot do visokih ciljev! G.

Iz Mozirja. G. c. kr. namestnik za Štiroško podelil je g. Ant. Goričarju, c. kr. poštarju v Mozirju častno kolajno za 40 letno vestno in zvesto službovanje kot c. kr. poštar v Mozirju.

Nesreča v Gornjem gradu. V nedeljo, dne 27. decembra je padel posestnik g. I. Bezovšek p. dom. Spodnji Bezovšek po stopnicah, ker se mu je izpodrsnilo. Prebil si je glavo tako hudo, da je še isti dan umrl. Pokojnik je bil premožen kmetovalec v najlepši

moški dobi. Zapušča ženo in več otrok. Res je, da nesreča nikdar ne praznuje.

„Cigani“ v Gornjem gradu. Dne 20. decembra so v Gornjem gradu v tamošnji čitalniški dvorani uprizorili šaljivo tridejanko „Cigani“. Ta igra se je igrala že na večjih gledaliških odrih n. pr. v Celju, v Mariboru in drugod. Na dan predstave je bilo skoraj slabo vreme. Vendar je bila dvorana napolnjena občinstva. Razun tržkega prebivalstva je bilo precej kmetijskih ljudi iz okolice, tudi Gorjancev smo precej opazili. Seveda so v lepem številu posetili predstavo vrli sosedi Bočani. Igra je splošno zelo ugajala. Na občno željo se bodo „Cigani“ ponavljali na dan Sv. treh kraljev ob 3. uri popoldne. Sosedje, sedaj je lep saninec, prismočite v Gornji grad in ne bode Vam žal! Ugajal Vam bo nov okusno urejen gledališki oder, ugajala pa Vam bo posebno igra in godba. Pri predstavi nastopi okoli 20 oseb. Posebna vabila se ne izdajajo, pač pa je vsakdo dobrodošel! Več povejo lepaki. Zvečer pa bo ples. Tedaj, hajdi na dan Sv. treh kraljev v Gornji grad!

Na Ljubnem v Savinski dolini je v soboto 2. januarja predrla pri napajanju zdvijana krava 20 letni posestnikovi hčeri Ani Pustoslemšek, p. dom. Plaznik, nos s svojim ostrim rogom. Poslali so po zdravniško pomoč v Mozirje. Revica bo morala v bolnišnico.

Umrli je v Gradcu pretečeno nedeljo kaplan Fröster iz Semriacha na nemšk. Štajerju. Mož se je tam smrtno nevarno obstrčil. Pil ga je navadno čez mero.

Nič kompromisa! V Šmihelu pri Ljubnem na Zgor. Štajerskem so se nemški kmetje izrekli, da ne bodo sklepali s kršč. socijanci kot izdajalci kmečkih koristi nobenega kompromisa pri deželnozb. volitvah.

V Gornjem gradu je, kakor običajno vsako leto, tudi letos priredila Narodna čitalnica v svoji dvorani „Silvestrov večer“. Uprizorila se je gledališka igra „Kateri bo?“ Nastopili so gospodje dijaki in drugi čitalniški diletantje. Brhka Marinka je dobila svojega ženina. Ker je prav zauber dekle, ni čuda, da so se snubači stepli za njo. Pred igro in po isti je godba na lok svirala več godbenih komadov precizno in z občinkom. Ob polnoči je predsednik čitalnice g. Drnkar spregovoril staremu letu v slovo in novemu v pozdrav. Nato se je iz ulice zaslišala požarne brambe godba na pihala. Vse je bilo slavnostno in radostno ter si je želelo „Veselo novo leto 1909.“ Plesalke in plesalci so se zasukali v tem ko so se neplesalci v prosti zabavi veselili novega leta.

Cigani v Gornjem gradu. Opozarjamo vnovič na gledališko predstavo — tridejanko —, ki se ponovi na dan Sv. treh kraljev ob 3. uri popoldne točno, v dvorani gornjegrajske čitalnice. Želeti je udeležbe iz sosednih krajev.

Predrznost vuzeniških nemskutarjev. V Vuzenici je imela podružnica Ciril-Metodove podružnice v nedeljo, dne 29. decembra svoj občni zbor. Na to se je vršila veselica. Nahujskani in plačani hlapci ter drugi pretepači so skušali vdreti v veselčni prostor, a so bili postavljeni pod milo nebo in le treznosti udeležnikov se imajo zahvaliti, da jih niso dobili po glavah. — Po noči so tudi neznani nemški fantalini ukradli z Mravljakove hiše dve občinski tabli. Vzglede nemškonacijonalnih buršev v Ptuj v vlečejo.

Sankališče v Bohinju je zgradila kranjska deželna zveza za promet s tujci. Otvorilo se je včeraj. Kaže se, da postane Bohinj sčasoma veliko središče zimskega športa za Ljubljano, Trst in Gorico.

Za „svoj narod“ je nabral „nemški“ visokošolec Hren alias Chrön v Celju 55 kron. Po Gornjem gradu pa je lansko leto zase „pumpal“ od slovenskih ljudi denar.

Studenci pri Mariboru. „Kadar bodo imeli Slovenci v Studencih svojo šolo, pošljem tudi jaz svojega otroka v slovenski razred.“ Tako je rekel g. B., pošten in odličen Nemec v Studencih, ud šolskega sveta, češ, naj znajo njegovi otroci nekaj več ko on, ki je prišel iz severa in se ne more razumeti z vsakim človekom. In takih je še več. Imena so na razpolago zaupno. G. župan Schmuckenschlag bode zija, kako rodi njegova agitacija proti ustanovitvi slovenske šole ravno nasprotno sadove.

Iz Studenc pri Mariboru. To vam je strah po naši vasi. Nikdar mi ni prišlo na misel, da bi zgubili kedaj naši in mariborski Nemci tako svoje glave, kakor so jih sedaj, ko so zavohali, da se oglašajo po naši vasi slovensko delavstvo in sploh slovenski živeli. Nemci so zagledali strašilo, proti kateremu si ne vedo pomagati. Poklicali so si meščane na pomoč, s katerimi so si sicer iz gospodarskih ozirov precej navskriž, a tudi meščani ne vedo, kako bi se znebili strašila. Župan dr. Schmiderer, učitelj Mayer, „kandidat“ Gassareck, „Südmarch“, „Turnverein“, vse je zbegano. Kje je tisto strašilo?

Delavstvo v Studencih zahteva za svojo deco slovensko ljudsko šolo. S sedanjjo šolo smo silno nezadovoljni, ker je vse popolnoma nemško v njej in se ne sme slišati v šoli slovenska beseda. Otrok pa je vsaj polovico naših. Brez vsega hrupa smo nabrali precej podpisov onih starišev, ki zahtevajo za svojo deco slovenski učni jezik v ljudski soli. To so zvedeli tudi gospodje, ki bi radi zabranili ustanovitev slov. ljudske šole v Studencih. Pa ne bo šlo! To jim lahko povemo, da se je oglasilo že meseca oktobra toliko starišev za slovenski učni jezik, da je bilo zadosti otrok za ustanovitev slovenske šole. Zdaj pa, koncem leta 1908 imamo pripravljenih toliko otrok, da ne bo pomagal Nemcem noben pritisk in nobena agitacija in nobeno zborovanje in nobena resolucija, da bi preprečili ustanovitev slovenske šole. Toliko jim lahko povemo, da bodo bolj mirno in lahko spali, vse drugo pa bo že prišlo samo ob sebi. Toliko za danes.

Iz združnega polja. Načelstveni ravnatelj „Zadružne zveze“ v Ljubljani dr. Vladislav Pegan, ki je bil kakor znano pri zadnjih dopolnilnih volitvah izvoljen za kranjskega deželnega poslanca, odloži svoje mesto pri „Zadružni zvezi“, ker bo izvoljen deželnim odbornikom v splošni kuriji kranjskega deželnega zbora, in je nedavno otvoril odvetniško pisarno v Ljubljani.

Dr. Bezjak, šolski svetnik in profesor v Ljubljani, ki upa na ravnateljstvo II. drž. gimnazije v Ljubljani, je priobčil v zadnji številki klerikalne revije „Čas“ članek sestavljen v klerikalnem duhu.

V odbor „Narodne delavske organizacije“ v Ljubljani so bili na nedeljskem ustanovnem shodu izvoljeni sledeči gospodje: Adolf Ribnikar (predsednik), modelér Juvan, učitelj Likar, krojač Škrlj, priv. uradnik Lovšin, solicator Cimerman; hranilnični sluga Rak, sodar Jeras, knjigoveški pomočnik Fortič, metér Hribar, telef. monter Havliček, advok. kandidat dr. Gosak, ključavn. pomočnik Poharič (odborniki); piv. pomočnik Malič, briv. pom. Kralj, dimnik. pomočnik Kralj, mesarski pomočnik Ham (namestniki). V razsodišče so bili izvoljeni gospodje: adv. kand. dr. Šavnik, šolski sluga Bri-

celj, knjigoveški pomočnik Jakopič; pregledniki so gospodje: hraniln. uradnik Peruzzi, hraniln. uradnik Hiter in knjigovodja Gerbec, nadzorniki pa gospodje: magistr. uradnik Šaplja, poštni uradnik Tomarin, tovarn. uslužbenec Brinšek, krojač Zadnik, knjigoveški pomočnik Feldstein, železniški delavec Ložar in agent Ogrizek; pravni zastopnik je g. dr. Lavrenčič.

Profesor Jaglič o slovenskem ozemlju in slovenskem jeziku. Ljubljanski „Slovenec“ napada znanega slavista Jagiča, ker je v reviji „Kultur der Gegenwart“ slovensko ozemlje prav po svoje omejil. Zatajil je vse Slovence severno od Drave, prekmurske Slovence in Slovence severno od Gorice. Govori o slovenščini, da je polna germanizmov. „Slovenec“ očita Jagiču indirektno, da si hoče v učenem svetu pridobiti veljavo, s tem, da ponižuje Slovence. Več o stvari izpregovorimo, ko se o njej natančno informiramo.

Shod za slov. vseučilišče se je vršil v Metliki na Kranjskem.

Prispevek slov. trgovski šoli v Ljubljani. Naučno ministrstvo je dovolilo pripravlj. razredu za slov. trgovsko šolo v Ljubljani in združeni šoli 2.500 kron za opravo in 1.500 K kot podporo za leto 1908.

Dr. E. Berneker ne pride na mesto Jagičevo na današki univerzi. Berneker bo šel v Vratislavo na pruskem Šleskem.

Pri mariborskem „Sokolu“ je dobiti še vedno „Kratka zgodovina slovenskega naroda“ od Pavla Poljanca. Zavedni Slovenci, sezite pridno po tej izvrstni knjigi, ki vas tako poljudno poučuje o domači narodni zgodovini. Cena knjige znaša samo 1 K.

Okrajna bolniška blagajna v Ljutomeru je prišla pri volitvah 30. m. m. vsled brezbriznosti mnogih slovenskih volilcev v nemške roke. Nekaj krivde na tem ima sicer tudi preteklost tega zavoda, a kljub temu moramo odločno obsojati skrajno malomarnost s slovenske strani. Kam plovemo?

Škrlatica razsaja v občini Vel. Pirešica. Šola v Zg. Ponikvi je zaprta.

Šolski nabiralniki so zelo hvaležna in dobra uredba. Ker je za vsakega otroka posebej šparovček predrag, se vzame pri kakem denarnem zavodu domači (lišni) nabiralnik z vlogo K 5—; potem pa vsi šolski otroci shranjujejo v njem svoje prihranke, g. učitelj ali gospdč. učiteljica vodi pa zapisnika. Ponekod (n. pr. v Vojniku) se stvar izvrstno obnaša. Posnemajte!

Nemška usiljenost. Za novoletno voščilo dobila je neka narodna obitelj v Mozirju od znanega nemškega hujšakača razglednico nemške hiše. Na to je dotični narodnjak kolekoval z narodnim kolekom „20./9. 1908“ in razglednico vrnil. Škoda, da ni na razglednici razvidno, koliko dolga ima ta nemški brlog.

Silvestrov večer v Trbovljah je priredilo krepko se razvijajoče pevsko in tamburaško društvo „Zvon“ v Fortejevi dvorani. Krasno petje in ubrano tamburanje je vzbujalo pozornost prav mnogoštevilno zbranega občinstva — v Trbovljah že dolgo nismo slišali takega petja. Razveseljivo je zlasti dejstvo, da so se ravno mladi ljudje — večinoma fantje — delavci — oprijeli društvenega dela. V tem dejstvu vidimo poročstvo za nadaljni lepi razvoj našega „Zvona“. Silvestrov večer so želi „Zvonaši“ in njihov pevovodja g. učitelj Moll ter dirigent tamburašev g. Feštajn mnogo zaslužene pohvale. — Ob prestopu v novo leto je spregovoril g. jurist Kramer primerne navdušujoče besede. Novo leto pa je pozdra-

Tisk Zvezne tiskarne v Celju

Pismo iz Koroške.

Někdy kolébka, nyní národu mého rakev.

Morebiti se te besede slavnega Kollárja ne pilegajo danes nobeni deželi bolj kakor Koroški. „Nekdaj zibelka, zdaj naroda mojega rakev.“ Če stojiš pred vojvodinskim prestolom na Gosposvetskem polju, ti nehote pridejo te misli. Najznamenitejši spomenik našega nekdanjega političnega življenja stoji danes na popolnoma nemških tleh; Slovenci sicer obiskujejo ta kraj zelo pridno, toda o vojvodskem prestolu ne ve nikdo in če ve, se ne briga zanj, ker njegov cilj je le božja pot pri Gospe Sveti... Moli tam slovensko, izpoveduje se slovensko, a ko pride v rojstno vas, velja za Nemca, glasno z Nemci in v statistiki je naveden kot svoj občevalni jezik nemščino; nemško občuje sicer samo z uradi, a občevalni jezik je vendarle nemščina, občevanje s hlapci in Bogom — to ni občevanje, vsaj „nobel“ občevanje ne.

Rakev našega naroda! Ne morebiti zato, ker imamo tam še samo grobove (imamo jih itak malo, in še na teh so napisali skoro vsi nemški), ampak zato, ker tam vse spi, kar je slovenskega. Če slišite kedaj o kakem „narodnem razburjenju“, ne mislite, da vstaja zatirani trpin, da grozi užaljeni človek, da zahteva zavedni državljani — ne, le utrjeni delavec se je obrnil na trdem ležišču: po eni strani ga preveč kesti bole, zdaj bo ležal na drugi, čez nekaj časa zopet na hrbtu, pozneje morebiti celo na trebuhu — a vstal ne bo, da bi si ležišče popravil, ker je pretruden, da bi ga bolečine toliko zdramile...

Slovensko časopisje je z ozirom na to žalostno stanje pisalo o Koroških navadno pesimistično: „tužni Korotan“ in „Morituri te salutant“ ste bili stalni frazi skoro v vseh poročilih. Ko pa so avstrijski narodi dosegli demokratizacijo parlamenta, so se Korošci zopet malo vzdramili, protestirali proti takim frazam, trkali se na prsa, češ, tudi mi smo še tu, pokazali hrbet kranjskemu klerikalizmu in nastopili samozavestno v zadevi svojih zastopnikov v parlamentu. „Mir“, ki je bil do takrat znan kot najponižnejši in morebiti tudi najplitvejši slovenski list, je postal priljubljen po vseh slovenskih deželah, kar se je poznalo tudi v številu naročnikov. Vse je kazalo na lepše. Žalibog je v Avstriji politika predvsem trgovina. Na Korošce se ni nikdo oziral, tem manj, ker so kranjski klerikalci pustili svoje narodne in politične prijatelje popolnoma na cedilu. Nočemo obsojati — naj govori le dejstvo, da ima 14 tisoč Nemcev na Kranjskem ravno toliko politične veljave, kakor 90 tisoč (po uradnem štetju) Slovencev na Koroškem. Samo enega poslanca ima slovenska Koroška v državnem zboru! Pa kar je še žalostnejše: da si je ta edini poslanec v najožji zvezi s slovenskimi klerikalnimi poslanci, vendar mu ti ne pomagajo niti toliko, da bi mogel izsiliti rešitev neštevilnih pritožb in rekurzov, ki leže na Dunaju pri raznih najvišjih uradih. (Dalje prih.)

Potres v Kalabriji in Siciliji.

Dr. L. Poljanec, Maribor.

29. grudnia leta 1908. ob pol 6. uri zjutraj je zdramil strašen potresni sunek prebivalce Kalabrije in Sicilije iz spanja. Med silnim ropotom se je lomilo pohištvo, so pokale stene, so se rušile hiše. Kakor blazniki so tekli ljudje na prosto, na ulice, kjer jih je zajela temna noč in kjer so jih poko-

pale razvaline. Nato pa je zaječalo morje kakor za najhujšega viharja, razlilo svoje valove čez obrežje, odplavilo vse ter ostalo preostalom ljudem grobove v svoji brezdanji strugi. Ognjeni plameni so švigili nato iz porušenih mest in dim je zastrl pokrajino. Klic „potres, potres“ in „koniec sveta“ so doneli strašno v gluho noč.

Odkod neizmerni strah, ki o potresu je prevzema samo ljudstva, temveč tudi izobražence, da, celo strokovnjake? Danes poznamo že precej prirodne sile ter jih tudi prav dobro izrabljamo. Veter nosi jadrnice po širokem morju in goni mline, voda vrti mlinška kolesa in turbine, ki proizvajajo prekoristno elektriko. Ogenj nas greje po zimi; pri njem si kuhamo hrano, z njim gonimo parostroje. Vemo pa tudi, da nam prirodne sile lahko močno škodujejo. Bojimo se viharja, nevihte, povodnji, požara! Slabe stvari v prirodi smo ljudje, ki nas obdajajo nevarnosti na vseh straneh. Trdna, zanesljiva se nam zdi le „mati zemlja“, ki nas je rodila, po kateri romamo od rojstva do groba. Če pa se zaziblje pod nogami še zemlja, se prestrašimo tem bolj, ker pride nevarnost od strani, odkoder je sploh nismo pričakovali. Zato ta strah o potresu!

Zdaj pa na lice potresa! Če se peljemo s parobrodom iz Neapolja v Južno Italijo, nas spremlja skoro ves čas visoko in izdrto obrežje. To obrežje se je udrlo na nekaterih krajih v obliki velikanskega kotlova in v teh udrtinah so zalivi s položnejšim obrežjem, n. pr. zalivi Neapolja, Salerna, Policastro, Sv. Eufemije, Gioie in Squille. Še pred kratkim so bile te ravnice zelo močvirne in v njih je razsajala močvirska mrzlina (malarija), zato si našel po letu v teh krajih le bedne kolone in pastirje in pasočje se črede bivolv.

Tirensko morje, ki ga reže naš parobrod, je tod nenavadno globoko. Par kilometrov od obrežja meri globčina že 500 m, dalje od obrežja pa stalno čez 1000 m. Vozimo se torej na delu zemeljskega površja, ki se je pogreznil in stvoril v morju globok kotel.

Južni del Italije se imenuje Kalabrija ter ima obliko jezičastega polotoka. Kakor osrednji greben se razteza po Kalabriji dvoje starih gorovij, ki jih sestavljajo trden granit, gnajns in kristalasti skrilavci in ki jih zaradi trdnosti tudi posebno ne pustošijo potresi. Severna Sila je pravzaprav gorska planota, njen najvišji vrh je Botte Donato (1930 m). Silo pokrivajo še izvečine gosti gozdovi. Južni gnajnsasti čok Aspromonta (1958 m) seza skoro neposredno do Mesinske ožine, le ob obrežju so mlajše in rahlejšje usedline iz terciarne tvorbe. Onkraj Mesinske ožine je otok Sicilija, ki pripada po geološkem ustroju k Italiji; saj je še bila zvezana z Italijo za diluvijalne tvorbe. Mesinska ožina je na najožjem mestu le 3150 metrov široka. Bibavica (plima in oseka) dela tu morske vrtince, ki pa niso nevarni ladjam. Ti morski vrtinci so povzročili bajko o pošastnih ženskah Scili in Karibdi, ki žedita na straneh ožine pod skalnatimi podmoli in prežita na ladje, ki jih jima mečejo valovi v žrelo. Znan je latinski rek: „Incident in Scyllam, qui vult evitare Charybdim“, ali „Scili ne uide, kdor uteče Karibdi“. Izmed obeh nevarnih (?) pečin smo poznali le Scilo, a ob zadnjem potresu jo je pre pogoltnilo morje.

Kalabrija in Sicilija sta rajskolepi pokrajini. Ko tulijo pri nas zimski viharji in naletavajo snežinke, sije tam južnotoplo solnce z vedno vedrega neba, smokve cvetejo in oljke, v vrtovih

pa zorijo in žarijo zlate naranče. Zato je bilo obrežje posuto z vilami laških plemičev in bogatašev in v hotelih se je trlo vsako zimo polno tujcev.

A ni ga solnca brez sence! Zahodno kalabrijsko obrežje se udara v morje (kakor naša dalmatinska obala) in zato so tam potresi navadni prikaz. Potres je že enkrat skoro pokončal Kalabrijo dne 5. grudnia 1783., ko je bilo ubitih čez 20.000 ljudi. S presledki je trajal 10 let, h koncu je še porušil leta 1793 Sicilijo, kjer je takrat izdihnilo okoli 60.000 ljudi. Leta 1894. (torej eno leto pred ljubljanskim potresom) je valovala zopet zemlja v Kalabriji tako močno, da so udarjali drevesni vrhovi po zemlji zdaj na tej, zdaj na drugi strani. Leta 1905. ni bilo nič boljše, tačas se je tresla obala posebno ob severni strani gorovja Aspromonta. Izmed 413 kalabrijskih občin je porušil potres 35 popolnoma, 212 je poškodoval. Ubilo je 589 ljudi, ranilo 2021. Toda kaj je vse to v primeri z zadnjimi pretresljivimi poročili iz Južne Italije! Cvetoča mesta kakor Mesina, Reggio di Calabria, Palmi in druga so goreče in kadeče se razvaline, mrtvecev pa čez 200.000. Vsa resna poročila se njemajo, da decemberski potres ni ognjeniškega izvora, ker ne kažejo sosedni ognjeniki Etna, Stromboli in Volcano nikakih posebnih izprememb. Ta potres je marveč treba uvrstiti kakor vse opisane poprejšnje med takozvane grudovne ali tektonske potrese. Da jih razložimo in razumemo, nam je treba znati, kakšna je naša zemlja zdaj, kakšna je bila nekdanj. Učenjaki trdijo, da je bila zemlja nekdanj vsa žarečeteoka, kakršna je še zdaj ognjeniška lava, ko priteče iz ognjenika. Žarečeteoka zemeljska obla se je sukala okoli solnca v vesoljnem prostoru, ki pa je zelo mrzel. Njegova toplota meri neki — 273° C., dočim doseže najhujši mrz v Sibiriji kvečjemu — 60° C. V tem mrazu se je ohladila žarečeteoka zemlja na površju in je skrepnela, rekše otrdnila. Kadar pa se hladijo telesa, se tudi krčijo. Zemlja se je torej hladila in krčila; godilo se ji je to približno kakor jabolku, ki se suši po zimi v topli sobi in guba površno kožico. Velikanske gube na zemeljskem površju pa zovemo slemenska gorovja, n. pr. Alpe in Kras.

Drugi primer! Kako plašno stojijo ljudje po hudi zimi ob mostu večje reke, ko se trga led! Ledena plošča priplava za ploščo, gorje, če se zaježijo med stebri. Ta plošča se prikaže iz vode, druga izgine v njej; vmes pa čujemo vedno prasketanje in pokanje lomečega se ledu. Zemeljska skorja pa ni prožna kakor jabolčna kožica, temveč vse prej krhka kakor led; gubala se je, razpadla pa je tudi v velike plošče ali grude. V precejšnjem neredu ležijo druga ob drugi, druga na drugi. Pod njimi pa se zemlja hladi in krči dalje; tej ali oni grudi zmanjka tal ali podlage ter zdrkne v globočino. Nagnjene grude se pogreznejo navadno le na eni strani; pri tem se zmečkajo in zmekinijo najbolj tam, kjer se stikajo s sosednimi grudami. Zato so grudovni potresi najnevarnejši tam, kjer se je razpočila zemlja med grudama. Teh razpok navadno ne vidimo na površju, ker se na njih radi pojavljajo potresi, pravimo jim naravnost potresnice.

Potresnic je v Južni Italiji več, najvažnejša teče vzporedno zahodnemu obrežju Kalabrije skozi Mesinsko ožino; ob njej se je sprožil tudi zadnji potres, kakor kažejo vsa znamenja. Druge potresnice se razhajajo sredi morja iz skupnega presečišča kakor žarki, ob njih bruhaajo ognjeniki, in sicer Etna, Stromboli, Volcano.

Ako premikajo grudovni potresi zemeljske grude, potem se izpreminja vsekakor tudi pokrajinsko lice. Navadno so te izpremembe neznatne, da jih niti ne zaznavamo, n. pr. pri ljubljanskem potresu 15. aprila 1895. In vendar so posledice tako strašne! O zadnjem kalabrijsko-sicilijskem potresu pa poročajo brzojavni, da se je pogreznila Scila, da so izginili v morju skoro vsi svetilniki. — Kalabrijsko obrežje je postalo položnejše, sicilijsko pa strmejše in izdrto. Mesinske ladjedelnice so pod vodo. Tem izdatnim premikom zemeljske skorje so bili primerni tudi učinki, ki so bili uničujoči.

Vsa poročila se njemajo dalje točno, da je napravil v pobrežnih mestih največjo škodo — morski potres. Ako napolnimo skledo z vodo ter udarimo močno po steni, se odmakne izprva voda od stene, nato pa jo preplavi in na površju valovi, kakor bi vrgel kamenček vanjo.

Tako se je zgodilo tudi v Mesinski ožini, kjer nam je treba najbrže iskati potresišča, odkoder se je izprožil potres. Potresni valovi so zagнали morje od brega, da so se sesedle usidrane ladje na dno ter se nagnile v stran; nato pa je zavrelo morje in do 50 m visoki valovi so pljusnili k obrežju, razbili tam ladje in odnesli s seboj razvaline, ljudi, da celo železnične tire.

H koncu še eao vprašanje. Kaj pravi k tem dogodkom veda, kaj potresoslovje? Če se ne dajo zabraniti strahoviti učinki potresov, ali se ne dajo potresi prerokovati, da si rešijo ljudje vsaj življenje, četudi jim pogoltneta zemlja in morje lastnino?

Na potresnih opazovališčih, ki jih je v Italiji dovolj, imamo sicer potresomere. Samolastno in z neizmerno natančnostjo nam rišejo potrese in ne naznanjajo samo bližnjih zemeljskih valovanj, temveč tudi take, ki se odigravajo do 10.000 km daleč. Zadnji potres so si zarisala vsa potresna opazovališča, potresla se je torej vsa zemlja. Potresomeri pa ne vedo ničesar o zemeljski bodočnosti in je tudi ne morejo izpremeniti; primerjamo jih marveč lahko vestnim zgodovinarjem, ki zapisujejo vršče se dogodke, a jih ne morejo preprečiti. Doseglo bi se morda kaj, ako bi nam bila znana in jasna naslednja vprašanja:

1. Kaka je naša zemlja v notranjščini?
2. Kako se izmeri napetost zemeljskih grud?
3. Kako se določi meja njih odporne trdnosti, predno se izprožijo potresi, kakor določajo n. pr. inženjerji odpornost mostov, poslopij in dr.?

Razentega pa nam je treba računati s celo vrsto slučajev, ki prožijo potrese neposredno. Ako obložimo n. pr. obok s kamenjem, zadošča en kamen, da se udre strop; leteči orel lahko sproži v gorah silne snežne plazove.

Potrese lahko povzročajo neposredno velik zračni tlak, streljanje v kamnolomih, učinkovanje meseca in solnca na zemljo (po Falbu), oddaljeni potresi in mogoče še druge nam neznane sile. Rečimo, da so si potresoslovci na jasnem glede na zgoraj omenjena vprašanja, njih potresne prerokbe zaradi mnogih slučajnosti vendar nimajo posebne vrednosti. Godilo bi se jim kakor vremenoslovcem, ki poznajo že precej dobro vzroke, zakaj se izpreminja vreme, a ga vendar ne morejo prerokovati z gotovostjo vsaj za prihodnjih 24 ur. Bodočnosti teme naše oči in misli še ne morejo prodreti! vedno veljajo slovenskega pesnika besede:

„Odprta noč in dan so groba vrata, Al' dneva ne pove nobena pratka!“

Šoštanjska godba

je po ceni na razpolago:
6 do 10 mož na lok in
do 18 mož na pihala.

Kapelnik J. Mazej.

17 8-2

Hotel PRI BELEM VODU

CELJE, GRAŠKA CESTA
se priporoča slavnemu ob-
činstvu za blagohoten obisk.
Vozovi vedno na razpolago.

9 3-2

Prodajte se

dve že skoro novi postelji po nizki ceni
zaradi selitve. — Zglasiti se je pri
vrtnarju na Bežigradu pri Celju.

80 2-1

Vinske drože

kupi vsako množino po
najvišji ceni

Robert Diehl
žganjarna, Celje.

24 17-2

Ivan Bonač, Ljubljana

Velika zaloga papirja in pisalnih
potrebščin na debelo in drobno.

Največja jugoavstrijska kartonažna tovarna.

Knjigoveznica.

Točna postrežba in nizke cene. Oferti in ceniki so na razpolago.

20 5-3

IVAN RAVNIKAR, Celje

Telefon št. 17. Graška cesta št. 21. Telefon št. 17.

Trgovina s špecerijskim blagom, deželnimi pridelki in
raznimi suhimi in oljnatimi barvami.

Priporoča svojo veliko zalogo kineskega, ruskega in ceylonskega čaja;
naravnost importiranega jamajke ruma in konjaka; vseh vrst na-
miznega in zdravilnega vina.

Velika zaloga kave najrazličnejše kakovosti, surove kakor vsak teden
29 štirikrat sveže žgane. 50-1

Za poštni čas priporočam namočeno, kakor suho **polenovko**,
sardine, morske postrvi v olju, sveže surovo čajno maslo in
druge delikatese.

Bogata zaloga stearinskih, voščениh, nagrobnih in božičnih sveč.
Svinjerejce opozarjam na „Lucullus“, s katerim najhitreje in
najceneje zredijo svoje prašiče.

Na drobno in debelo. Poštna naročila se izvršujejo solidno in vestno.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje in plodonosno nala-
ganje gotovine pri denarnih zavodih, ki nudijo najugodnejše pogoje.

„LASTNI DOM“

kreditna in stavbna zadruga V GABERJU PRI CELJU
z omejeno zavezo sprejema hran. vloge od vsakega, četudi ni član zadruge na tekoči račun
ali na vložne knjižice in jih obrestuje od dneva vložitve do dneva vzdiga po

5%

Rentni davek plačuje zadruga sama, tako da dobijo vlagatelji na
leto polnih pet kren od vsakih naloženih sto kren.

Sprejemajo se trgovski računi zanesljivih tvrdk v inkaso in menice v
eskompt. Posojila daje zadruga proti 6% obrestovanju na poroštvo
zastavljanje vrednot in dragocenosti ter nepremičnin, proti izstav-
ljanju menic in dolžnih pisem; odplačevanje glavnice in obresti se vrši
v mesečnih ali pa posebej dogovorjenih četrtletnih oz. polletnih obrokih.

Zadruga »Lastni dom« ima v Gaberju tik Celja na razpolago 28 lepih
stavbenih prostorov, ki merijo skupaj 2 ha 22 a 4 m²; na teh stavi
hiše zadrugnikom, ki se za to oglašijo in vplačajo v gotovini vsaj
10% vrednosti zemljišča in projektirane stavbe. — Denarni promet
11 2 leta 1908 do inclusive 1,300.000 K.

Pisarna se nahaja v CELJU, Rotovška ulica št. 12, v I. nadstropju.
Urađuje se vsaki dan med navadnimi uradnimi urami. — Posojila
se izplačujejo vsako sredo in soboto od 8. do 12. ure dopoldne.
C. kr. poštne hranilnice račun št. 54.366. — Telefon št. 48.

Ustanovljena leta 1835.

Franc Ksav. Souvan,
Ljubljana.

Bogata zaloga manufakturnega
blaga.

Cene brez konkurence!

Na debelo! 8 15-3 Na debelo!

Svoji k svojim! Svoji k svojim!

Slovenski trgovci pozor!

Naročujte svoje blago pri skoz in skoz slov. tvrdki

„Merkur“ J. Uličakar in dr.

Trst, ulica Torre Bianca 9.

Zaloga kave, riža in družega kolonijal-
nega blaga. Na debelo!

Nakup in prodaja domačih pridelkov.

8 10-3

Modna trgovina Pavel Magdič, Ljubljana, Prešernove ulice 7.

Svilnato biago, baržuni, pliši in tenčice.

Čipkasto blago, pajčolani, čipkasti ovratniki, čipke,
vložki, svilnate vezene.

Jabots, Fichus, damski ovratniki in kravate.

Svilnati in baržunasti trakovi.

Pozamentarija porte in vrvce, resice, krepince in
vrvice za tapetnike.

Krepi in flori za žalovanje.

Zlate in srebrne resice, čipke in vrvce.

Šerpe iz svile, čipk in volne.

Nogavice za dame, dekleta in otroke.

Jopice, hlačke, otročje perilo in odeje za vozičke.

Oprava za novorojenčke, posteljne podloge iz kavčuka.

Sukanec za šivanje, pletenje in vezenje.

Gumbi in različne igle.

Različne podloge in potrebščine za krojače in šivilje.

Idrijske čipke, vezene čipke in vložki.

Pajčolani za neveste, mirtovi veni.

Damsko perilo, spodnja krila, predpasniki in kopalne obleke.

Modrci in potrebščine za modrce.

Glave rokavice in rokavice za uniformirance pletene,
letne in zimske rokavice.

Kopalno perilo, dišave, milo in ustna voda.

5 12-2 Krtače za obleke, glavo in zobe.

Srajce za gospode in dečke, spodnje hlače, ovratniki,
zapestnice, naprsniki in žepne rute.

Pravo lačrovo normalno perilo, srajce Tricot,
jopice in hlače.

Mrežaste in potne jopice, srajce, čepice in pasovi za
sport.

Nogavice, naramnice, odeje in blazine za potovanje.

Kravate, gumbi za manšete,

Za lovce: telovniki, nogavice, rokavice in dokolenice,
Ogrevalci za kolena, meča, prsi, hrbet, trebuh in glavo.

Nahrbtniki, ovratniki, roboi.

Narodni trakovi in zastave, narodne čepice, torbice in
drugi domači narodni izdelki itd. itd.